

Szűts Zoltán: Online

Horváth Cz. János - 2019. 02. 25.

Aki egy kicsit is képes volt a hétköznapi internethasználat sodrából kiszakadni, és rácsodálkozni arra a közműre, amely mindennapjainkat befolyásolja – munka, tanulás, szórakozás, kapcsolattartás révén -, feltette már a kérdést: hogyan is jött létre, mi működteti? Ilyenkor elindulnak személyes csaták a történelmi emlékek feltárásának harcmezéjén, részleges győzelmeket követően azonban ezek elpihennek. Ám most lesz egy kötet, amely felvállalja a teljes összefoglalás feladatát és fényt derít a múltra! Már önmagában is megfelelő ígéretet jelentett.

Az „online” vagy régebben „on-line” eredeti jelentése: vonalban, gyakorlatilag pedig az adott kommunikációs eszköz hálózatra csatlakoztatottsága. Mára a fogalom tényleges jelentéstartalma kibővült. „Online lenni” egyet jelent valamilyen dinamikusan változó, bővülő információs-kommunikációs állapottal, mint ahogy némelyik mozifilm igyekszik ezt képekben is kifejezni. Vajon egy ilyen folyton alakot váltó, egyik pillanatról a másikra átalakuló közegről hogyan lehet „off-line” – hálózatról leválasztott, zárványszerű, kötött – formátumban értekezni? Ez roppant érdekes kihívás, amellyel a szerzőnek meg kellett küzdenie.

A kötet nem lexikon, de lexikális tudást is ad. A könyv nem lineáris történet-közlő, ám egy komoly történeti vezérvonalra épít. Nincsenek benne végeláthatatlan fejezetekre szabdaltnak monolitikus szövegtestek, helyette rövid szakaszokra tagolt, értelmesen összefoglalt bekezdések, közel félezer oldal hosszan. A szerző az akadémiai hagyományokra hivatkozik a

nyomtatott közreadás indoklásában, ugyanakkor az online élő olvasók kedvében is jár a kötet szerkezete által.

Kép: BG

A könyv előszavában az olvasó felkészítést kap arról, milyen feltételrendszerben született meg a mű: „A kötet tárgya”, „Választott perspektíva”, „Feltételezések”, „A kötet szerkezete” stb. A köszönetnyilvánítás és a bevezetés után következnek a nagyfejezetek, amelyek összesen 54 kisebb fejezetet foglalnak magukba.

A „Nulladik rész, A hálózatok elmélete és a számítógépek története” rész egyfajta alapozó, felkészítő azok számára, akik most csöppentek bele az internet online világába. Az elméleti erősítés a königsbergi hidakkal és a hálózati topológiával kezdődik, felidéződik a „hatlépcsnyi távolság” témakör, amelyet Barabási-Albert László Behálózza című kötete mutatott be elsőként. A hálózat-technológia egyes elemeinek

rövid ismertetésén keresztül az internetre (világhálóra) való műszaki csatlakozás akadályai elhárulnak az olvasó számára. Ezt követően kerül sor a számítógépek fejlődéstörténetére, kezdve a digitális számítógépek születésétől az okostelefonokig, mint „a legszemélyesebb számítógépekig”.

Ahogy elhagyjuk a „Nulladik részt”, úgy kapcsol a szerző nagyobb fordulatszámra, és bombázza az olvasót tényekkel, adatokkal, információkkal. Az „Első rész, Az ARPANET-től az internetig” szakaszban találkozhatunk „magányos hősökkel” – azokkal, akik már a technológiai lehetőségek előtt kigondolták a mai internet bizonyos változatait. Az ARPANET, minden hálózatok első, széles körben működőképesé vált verziója külön alfejezetet kapott. Megismerhetjük Az ARPANET-tel párhuzamosan fejlesztett, „különutas” hálózatokat, a TCP/IP protokoll fontosságát a hálózatok közötti adatcsere érdekében. Mindezek mellett azonban kezd kirajzolódni, hogy az egyre több embert elérő hálózati lehetőség miként kap kommunikációs feladatkört, hogyan ébrednek rá a felhasználók a ténycserélés lehetőségére.

A „Második rész, A világháló” igyekszik azt az internetet megmutatni, amelyet mi ismerünk, ám a meghatározó kezdeti időszakot is tárgyalja. A magányos hősök mellé megkapjuk a „vizionáriusokat”, vagyis a kezdeti korszak kulcsfontosságú szereplőit, mint például Tim Berners-Lee rövid életrajzát. Az ő hatásuk köszön vissza a hipertextben, az első böngészőprogramokban és web-szerverekben. A szerző külön alfejezeteket biztosít a „virtuális valóság”, „interaktivitás”, „sebesség”, „hitelesség” témák kifejtésére. A felhasználói közösség időben és minőségben formálódik e szakaszok oldalain: az Amazon és eBay a kereskedelmi szokásokat alakította ki és át, az MP3 a zenehallgatást, majd a digitális tartalomfelhasználást; a tartalomkeresést a Google. Betekintést kapunk a szerzői jog és az internet vívódásaiba,

hogyan alakultak ki új kommunikációs megoldások (vlog, blog-írás, másodlagos írásbeliség, újmédia, olvasás minden felületen, a Gutenberg-galaxis hatalomvesztése).

A „Harmadik rész, A web 2.0 és a közösségi média” fejezettel érünk el a majdnem jelenbe (a kézirat 2018-ban készült). A web 2.0 a minket körülvevő internetes közeg. Ahogy ezt máshol megfogalmazták, az 1.0 internet csak olvasható volt a széles tömegek számára, a szintlépés akkor következett be, amikor az olvasás mellé megjelent a szabad írás, tartalomközlés lehetősége. A korszakot jellemző szereplők: Steve Jobs, Larry Page és Sergey Brin, Mark Zuckerberg. A web 2.0 a közösségek hálózata. Fölvetődik a kérdés, hogyan hat a társadalmi rétegekre a korlátlan(nak látszó) kommunikációs lehetőség, és miként változtatja meg a társadalom a világhálót? A MySpace, a Facebook, a YouTube olyan szolgáltatások, amelyek óhatatlanul bizonyos értékrendeket képviselnek sok millió vagy milliárd felhasználó számára. Mindezt úgy, hogy a résztvevők flow-élménye a lehető legnagyobb legyen. Ezek mellett szó esik a közösségi játékokról, a WikiLeaksről, a felhasználók tömegeit befolyásoló influencerekről, a politikai kihatásokról és kitettségről, a mémekről és a 15 klikk hírnévről, a kiterjesztett valóságról, az okostelefonok kommunikációs forradalmáról, az e-learning-ről és az e-közigazgatásról.

Az „X. rész, A jelen és a jövő kihívásai” fejezet már a címével is kifejezi, hogy a feldolgozott témakör meglehetősen képlékeny, nehezen megragadható. A szerző ebben a szakaszban arra vállalkozott, hogy a jelen időszerű kérdéseit és a jövő lehetséges válaszait megtalálja, azonban teljesen korrekt módon felhívja az olvasó figyelmét a megoldás bizonytalanságára. Amit ma biztosnak látunk az interneten, holnapra már gyökeresen átalakulhat vagy megszűnhet. Így inkább érdekesebb az irányzatokra összpontosítani, ebben

ad támogatást a könyv utolsó szakasza. Olvashatunk az álhírek problémaköréről, az ember-gép párbeszédben alkalmazott csevegő robotokról vagy chatbotokról, egy új info-társadalmi felosztásról (digitális írástudók és idegenek), netsemlegességről, közösségi finanszírozásról és közösségi gazdaságról, a Big Data-ról, a személyek és társadalmi csoportok megfigyeléséről, okosvárosokról. Ahogy a szerző jelezte, ez a fejezet csak kiragadott, tudatosan válogatott kérdéseket tudott megnevezni, így a kötet kéziratának lezárása óta felemelkedett témák közül egy bővített kiadásba mindenképpen bekerülhetne a „dolgok internete, Internet of Things, IOT”, illetve a mesterséges intelligenciák jelentette lehetséges társadalmi kihívások is.

Az „Utószó, Egy kulturális kísérlet” az olvasótól történő egyfajta elszakadási kísérletnek tekinthető. A világháló történetét, hatásait bemutató kötetet abbahagyni lehet, befejezni nem. A folytatás lehetőségét fenntartja a szerző, miközben az időre és az érdeklődő műértőre bízva a kísérlet kiértékelését: az írásmű nyomtatott vagy elektronikus változata marad-e elérhető az internetet használók következő nemzedéke számára?

Az ismertetés elején megfogalmazott várakozásokat eltérő módon teljesítette be a kötet. Az internet történeti áttekintése kerek, lezárt egész. Az online-világ bemutatása e szövegformában hatalmas munka, amely egyben rávilágít a szerző felkészültségére. Mindenképpen előnye a könyvnek, hogy az alfejezeti nem ragadnak le egy-egy témánál hosszabb időre, hanem megfelelő kiindulópontokat képeznek ahhoz, hogy immár a világhálón keresztül folytatva a kutatást, elmélyíthessük tudásunkat. Szűts Zoltán munkája sikeres vállalkozás, amely minden érdeklődő számára fontos tudásgyűjtemény és ugrópont is egyben. Természetesen a szerző magára vont egy életen át tartó feladatot is: a

folyamatos bővítést és történelmi nyomkövetést. Ezek talán már túlmutatnak egyetlen ember alkotóképességén és munkabírásán, így valószínűsíthető, hogy a következő, bővített kiadást már digitális enciklopédisták írják és szerkesztik majd.

Nincs hozzászólás!

Your Email address will not be published.

Save my name, email, and website in this browser for the next time I comment.

This site uses Akismet to reduce spam. [Learn how your comment data is processed.](#)

© 2025 e-nyelvmagazin.hu. All rights reserved.